

Popiežiaus vilties žodžiai ir pasiligojusiai Lietuvos šeimai

Lietuvoje 20-ąją kartą paminėta Pasaulinė ligonių diena

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Vasario 12-ąją Pasaulio gydytojų federacijos (PGF) „Už žmogaus gyvybę“ Lietuvos asociacija susirinko į 20-ąją metinę konferenciją, skirtą Pasaulinei ligonių dienai paminėti. Mater Ecclesiae: „Štai tavo sūnus (...) Štai tavo motina!“ – tai popiežiaus Pranciškaus šimmetės žinios Ligonų dienai preambulė. Šie ant kryžiaus iškelto Jėzaus žodžiai atgulė ir į Lietuvos asociacijos renginio pavadinimą. Konferencijoje pristatytas jubiliejinė konferencija skirtas Pasaulinės ligonių dienos minėjimui Lietuvoje rinkinys. Jo pagrindą sudaro trijų popiežių laiškai (žinios), verčiami į lietuvių kalbą nuo 1998 metų. Rinkinys, pasak organizatorių, – kukli dovana valstybės atkūrimo 100-mečiui mininti Lietuvai. Nenušizengta ir tradicijai: kaip kasmet popiežiaus laiško interpretaciją pateikė dvasinis ganytojas, kvieštiniai lektorai su auditorija dalinosi įvairiomis apie šiandienos visuomenę, šeimai, sveikatos apsaugos specialistams tenkančius išsūkus ir sprendimus.

Kiekvienas laiškas – rūpinimasis Dievo kūriniais

Ligonų dienos minėjimo tradiciją, kaip krikščioniško rūpinimo aktą, 1992 metais įvedė Popiežius Jonas Paulius II, įkvėptas Lurdo Švč. Mergelės Marijos apsaugos. Lurdas yra daugybės oficialiai pripažintų šėrimų bei dvasinės paguodos vieta. 1993 metais minint Pasaulinę ligonių dieną Šventasis Tevas pasklebė pirmąją žinią. Kitais metais šis ir kitomis intencijomis įkūrė Popiežiaus gyvybės institutą. Iki šiol pasaulį pasiekė tryliką Jono Pauliaus II, devyni Benedikto XVI, keturi Pranciškaus rašyti laiškai, arba žinios. Paprastai popiežiaus juos parašo iš anksto. Bet įprastai juos nagrinėti Ligonų dieną, vasario 11-ąją.

Kiekvienas laiškas – rūpinimasis pasiligojusiu Dievo kūriniais ir visai pasauliu, dėmesio telkimas į dvasinį ar fizinį skaudulį, jo apmąstymas, išgyvenimas, kvietimas pasitikėti Kūrėju, vilties ir pagandos teikimas. „Eik ir tu taip daryk“, „Meilė ir tikėjimas žmogaus gyvybę“, „Širdies šimtinis kamčių tyloje“, „Vargšas aš, jeigu negaliu padėti ligoniui“, „Didžiųjų dalykų padarė man Viešpats“, – tik keletas iš popiežių parašytų 26 laiškų. 2004 metais Jonas Paulius II ragino: „Mūsų laikais mokslas toli pažėngė pažindamas gyvybę – pagrindinę Dievo dovaną, kurią turime sergėti, sveikinti ir ginti, gerbti ir ginti nuo jos prasidejimo iki natūralios gyvenimo pabaigos“. 2005-ųjų metų laiške „Kristus, viltis Afrikai“ Šventasis Tevas kvietė telktis į darną su savimi. Šv. Jonas Paulius II sukūrė maldą gydytojams ir visiems medicinos darbuotojams. Ji įdėta į Pasaulinės ligonių dienos minėjimų Lietuvoje rinkinį.

Popiežius Benediktas XVI 2008 metų laiške atkreipė dėmesį į nepagydomus ligonius, jų pastoraciją, ragino iš Eucharistijos semtis reikalingų jėgų ir atėti žmogų į pagalbą.

Popiežius Pranciškus laiškuose ragino sveikatos apsaugos darbuotojus į savo darbą įvesti širdies šimtinės akimys. Tai, sakė Šventasis Tevas, yra tarnystė artimui, buvimas kartu su juo, atsakomybė už kenčiančius, neigaliuosius, rūpinimasis saugia vaiko aplinka tvirtoje šeimoje.

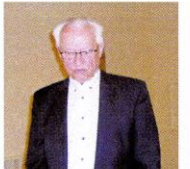
Lietuvoje popiežių laiškų skaitymo tradicija užgimė 1998 metais. Bičiulių lenkų pavyzdžio įkvėpta asociacija kreipėsi į Lietuvos Vyskupų Konferenciją. Netrukus iš vyskupų gavo leidimą minėti Pasaulinę ligonių dieną, rengti konferencijas, mokinių piešinių parodas, lankyti ligonius, platinti Popiežiaus laiškus sveikatos apsaugos įstaigoms. Po 2007 metų asociacijos kreipimosi į Seimą Ligonų diena buvo įtraukta į minėjimų dienų sąrašą.

Gyvybės sargyboje

„Medicinos humanizavimas – ne vien meilė ir labdara“, – į Lietuvos medicinos bibliotekoje

Kalba Šeimos instituto direktorė Jolanta Ramonienė. Autorės ir Dalios Marijos ŠAULASKAITĖS nuotraukos

Jęzno pirminės sveikatos priežiūros centro direktorius Povilas Rimkus

Popiežių laiškų komentavimo tradiciją žiomet prastę kum. Bernardas Verbickas OP

susirinkusius klausytojus kreipėsi PGF, „Už žmogaus gyvybę“ Lietuvos asociacijos pirmoji vicepirmininkė gydytoja Janina Irena Tartilienė. Pasak lektorės, jų bendruomenė savo misiją suvokia ir kaip įsipareigojimą ginti tiesą, moralę, kiekvieno žmogaus prigimtinę teisę.

Tikslą organizacija siekia derinama skirtingas veiklas. Iš lenkų kalbos išversta Raulio Folero „Meilės knyga“, Pranciūzų poetas, žurnalistas, rašytojas, humanistas visą gyvenimą skyrė kovai su raupsais ir savo pavyzdžiu įkvėpė tūkstančius. Dabar iš Meilės kunigaikščio, kaip į vadino amžininkai, atsidavimo, pagarbos, aukojimosi kenčiančiajam jau gali mokytis ir jaunoji Lietuvos medicinos karta. Raudus rėmėjų, išleista Popiežiaus sveikatos apsaugos darbuotojų pastoracijos tarybos parengta „Sveikatos apsaugos darbuotojų chartija“ (du leidimai lietuvių kalba), originalus veikalas „Hipokratas vėl su mumis“. Vado-vaudamas knygelėje išdėstytomis nuostatomis, 1997 metais asociacija ėmėsi iniciatyvos įkurti Hipokratato priesaikos komitetą ir atnaujinti Hipokratato priesaiką, kurią pasirašė 42 garbūs habilituoti medicinos daktarai. Jie prisiekė atnaujinti Hipokratato priesaiką, kurios išskirtinis postulatas – saugoti gyvybę nuo pradėjimo momento iki natūralios mirties. Šiuo metu šia priesaiką jau prisiekė daugiau kaip 3000 Lietuvos gydytojų.

Sveikiausia asociacijos iniciatyva – Pasaulinės ligonių dienos minėjimų Lietuvoje rinkinio sudarymas (1998–2018). Gydytoja J. I. Tartilienė – viena iš jo autorių. Formą rinkiniui suteikė Vilniaus dizaino kolegijos prof. dailininkė Dalia Marija Saulauskaitė, šviesaus atminimo asociacijos pirmininkės doc. med. dr. Alinos Saulauskienės dukra.

Siekdama medicinos ir moralės integritatumo, įgyvendinama tarnystės gyvybei pašaukimo asociacija vykdo ir kitas veiklas. Kasmet rengia konferencijas Ligonų dienai, teikia įstatymų patarimus, skelbia rezolucijas ir komunikatus, kepienius, skaito paskaitas popiežių laiškų akcentuojamomis temomis. Dėl šios organizacijos pastangų vis dar nepriimti kai kurie prieštaraujančios gyvybės apsaugai juridiniai aktai.

Kokią žinią neša šeimai Popiežiaus laiškas

Kasmetio popiežiaus laiško komentavimo tradiciją žiomet prastę kunigas dominikonas Bernardas Verbickas. Jis auditorijai subtiliai parodydo ant kryžiaus iškelto Jėzaus kreipimosi į Mariją ir apaštalą Joną ir jų pavidimais vienas kito globai, Bažnyčiai iki visų sužeistųjų švelnumo Motinai Marijai patikėjimo, kvietė į Marijos motiništes prasnę pažvelgti *kitaip* (pasak kunigo, pirmiausia Dievo motina mums svarbi dėl savo motiništes, dėl besalygiško Dievo žodžio priėmimo, pasitikėjimo Dievu, o paskui ir dėl motiništes). Kun. B. Verbickas OP kalbėjo apie tarnystės ir atsidavimo prasnę, apie Bažnyčiai paliktą Jėzaus dovaną – gydymo galią – ir akcentavo gydytojų ir Bažnyčios misijos bendrystę, sergančios dvasia ir kūnu kvietė atrasti išganomąją kančios vertę, o prasnę atradus, gimdyti ją kitiems.

Kaip šeimai sekasi būti sveikai?

„Lietuvos situacija primena padūkusį vaiką, kuris pradėjo piramidės žiedus delioti be taisyk-

lių“, – pastebėjo VšĮ Šeimos instituto direktorė, keturių vaikų motina Jolanta Ramonienė. Asociacijos prezidentė ir renginio moderatorė doc. dr. Giedrė Žilinskienė pranešimą pristatė ir kaip asmenį, save paskyrusį Šeimos stiprinimo įstatymo rengimui.

Išvardijusi daugybę mūsų visuomenę kamaujančių bėdų, lektorė pripažino akivaizdžią tiesą: jei serga visuomenė, nesveikuoja šeima. Lietuvos gyventojai jau trejus metus iš eilės pagal teigiamų potyrių gausą patenka į žemiausią vertinamų šalių dešimtuką pasaulyje. Pranešėja citavo Seimo narę Aušrą Maldeikienę: seni akiniai, negydyti dantys. Ir kalbėjo apie sunkų šeimų pasirinkimą: arba lavinamasis būrelis, arba apsilankymas pas odontologą. Ir visa tai – po beveik 28 laisvės metų.

„Šeimai ir valstybei demokratiniame šalyje suprantame kaip partnerius. Bet ar taip yra?“ – klausė pranešėja. Štai kokias žinutes, anot daugia vaikės motinos, šeimoms kartais siunčia valdžia: „Netrukdykite gydytojams dirbti; ne jūs sprendžiate, kaip sveikinti jūsų vaikus; mes liepsime jums skiepyti vaikus ir dar už tai priversime pačius prisiminti atsakomybę; gimdysite tik ligoninėse, nes paliksime be pagalbos likimo valiai ir dar persekosime; mes jau jūsų darželnukus skatiname pažinti ir išgyventi lytines aistras; nebandykite vaikų ugdyti namuose; mes pastatysime jus į vieta...“

Suprantama, kritika ligos neišgydyti. Reikia veiksmų. Todėl Seimos institutas parengė profilaktinių priemonių kompleksą šeimai gydyti. Štai tas planas: jaunimo šeimai rengimas – daug anksčiau – nei pradėdamos kurti šeimoms, siekiamybė atgaivinti rengimo šeimai ir lytiškumo ugdymo programą, atsisakant pakaitalo – seksuozinimo švėrimo bei teisės į abortus užtikrinimo, sužadintųjų pasirengimo santuokai ir šeimai sistemoms plėtra, pastelkiant bažnytinės struktūras ir plėtojant valstybines programas, psichologines, socialines, pedagogines pagalbos sistemas, priėmimas kiekvienai šeimai, būtinybė, kompleksinės pagalbos visoms krizė išgyvenančioms šeimoms, vienšiemis tėvams ir vaikams priėmimas, specialistų, dirbančių prevencinį darbą su šeimomis, rengimo tobulinimas, pagalba šeimoms, negalinčioms susilaukti vaiku, nenušizengiant krikščioniškomis vertybėmis ir etikos normoms.

Sistemos bandymams šeimas įprausti į rėmus, jų kritika atgręžti prieš juos pačius kalbėtoja siūlė priešnuodį – telkiamasi į bendruomenes, pilietinį aktyvumą.

Sveikatos apsaugos ministerijos Motinos ir vaiko sveikatos skyriaus patarėja Anželika Balčiūnienė, vienintelė renginyje atstovavusi valstybinio sektoriaus pozicijai, diskusijoje šeimos tema nedalyvavo. „Stipri šeima – stiprios valstybės pamatas“, – lyg ir palaikė aktyvią Šeimos instituto laikyseną, – bet nesutiko su pranešėjos teigimu pavyzdžiuose paviešinta informacija. Esą ji senstelsėjusi. Net ir kaimo teritorijoje gyvenanti šeima, prižiūrinanti neigalių, sunkių ligonių, šiandien iš valstybės gali tikėtis kompleksinio sveikatos priežiūros paslaugų. Bet ar tikrai miesto ir kaimo galimybės susilygino? Ir kodėl

Pasaulinės ligonių dienos minėjimų Lietuvoje rinkinį (1998–2018) pristato turinio ir formos autorės asociacijos vicepirmininkė Janina Irena Tartilienė ir Vilniaus dizaino kolegijos profesorė Dalia Marija Saulauskaitė

užsniagtų vienkieminių gyventojų namuose tikėtinai svečias iki šiol tebera tik pašalininkas?

Pagalbos ir vilties adresas: Jęznas

VšĮ Jęzno pirminės sveikatos priežiūros centro veiklą pristatė jos direktorius gydytojas Povilas Rimkus nepulė įrodinėti, kad jų palikomojo gydymo ir slaugos paslaugas teikianti įstaiga kokia motyvu yra. Čia – kaip visur: ligonių kasos refinausuoja 15 lovų išlaidų, savivaldybė nepaliekia bedoje, lėšų prideda, bet... Nelengva, sakė, kai maisto skirta penkiolikai burmų, o valgydinti reikia kartais dvigubai daugiau (2017 metais čia gyelėsi 141 pacientas). Ir pastatas senutis, 1956 metais menantis. Ir ligoniai sunkūs, dažnai į kitą gyvenimo krantą besidairantys. Begalinės kantrybės reikia ir su pacientais, ir su jų artimaisiais. Vieni prisilegti negalios, kiti sutrikę: kaip nuo šiol darbo vieta išaugoti ir pasiligojusiu šeimoms narių pasipirinti. Specialistų komanda kompetetinga, darni. Bet ir jai pačiai neramūs laikai. Juk nuolat gyvena reformų ritmu, budriai klausosi valdžios kalbų apie naikinimus, jungimus, rotacijas. Šiandien jie dar dirba, o rytoj – nežinia. Tad kas čia kaita? PGF „Už žmogaus gyvybę“ Lietuvos asociacija į tribūną atsikirkinių pranešėjų jų kvičia.

Prieš penkerius metus į Jęzną profesinės karjeros baigti grįžęs ir plikas bisimiojo centro sienas radęs gydytojas sako, kad kartais jį aplanko netikėtos mintys. Tarsi ir ne jo. Tarsi iš aukštai. Nu nuomone, tik reikia labai norėti išgirsti. Štai arvežė aklą žmogų „su stažu“. Vaikšto direktorius aplink pacientą ir staiga topeli: „Parodysiu kauniešiams kolegoms“. Iš tikrųjų būtinai to reikėjo – šiandien žmogus viena akimi mato. Atvejis su kurčiuoju iš viso kuriozinis. Centro specialistai „pabūrė“, ausis išgramdė ir grįžo žmogus į girdinčiųjų pasaulį. Buvo ir sudėtingesnių atvejų. Pristatytas jaunas vyras su išėtinis sklerozės diagnozė tik gulėjo ir į lubas žiūrėjo. „Dievo ranka nusileido, ne kitaip; – jsi tikintis gydytojas. – Kaip tik viešojo mane bičiulis, toks Sergejus iš Rusijos. Jis gydo bičių įgelimais ir medaus masažais. Bet žinote, koks Lietuvoje požiūris į alternatyviąją mediciną... Tad vadovavusi Hipokratato priesaikai: nepakenk. Pakenkti buvo negalima, bet ir lėšų bičiūlio darbą apmokėti, suprantama, neturėjau. 18 kartų važiuo iš Vilniaus į Jęzną ir atgal Sergejus, už bilietą mokėdamas iš savo kišenės. Mūsų pacientas nukėlė kojas, bet atsiedo, pradėjo bendrauti“.

Lietuvos medicinos bibliotekoje susirinkusi auditorija įsielektina. Akivaizdu, kaip jai norisi pranešėjų paploti už kolegų medicinų ir artimųjų iš palatų išvaikytus neveiklumą demonus, už įrengtą kineziterapijos salę, koplytelę, nuolatinius bibliotekinių vizitų, organizuotus mokinių viešnamius. O gydytojas P. Rimkus tęsia: „Tikiu, kad mūsų skyrius turi perspektyvą...“ Ir rodo naujai suremontuotų, bet dar visai tuščių tų naujų palatų nuotraukas.

Vilnius